

Ankestyrelsen

SOCIALSTYRELSEN

Styrk forældreansvaret for udsatte børn og unge

- et overblik over reglerne om
forældre- og ungepålæg

Styrk forældreansvaret for udsatte børn og unge

- et overblik over reglerne om forældre- og ungepålæg

Som et led i en forstærket indsats for at forebygge og bryde negative adfærdsmønstre hos børn og unge fik kommunerne i 2006 mulighed for at træffe afgørelse om at anvende forældreplæg over for børnenes forældre. Forældrene er de vigtigste personer i forhold til at opdrage barnet, og forældrenes egen adfærd er af stor betydning. Formålet med reglerne er at tydeliggøre forældrenes ansvar i forbindelse med udsatte børns adfærd og udvikling. Reglerne skal bidrage til, at forældrene i højere grad påtager sig dette ansvar og yder den nødvendige støtte til deres børn.

I 2009 er der desuden indført regler om ungepålæg målrettet børn og unge i alderen 12-17 år. Reglerne skal gøre det klart for barnet eller den unge, at kommunen stiller krav til den påældende.

Reglerne for forældre- og ungepålæg giver kommunerne mulighed for gennem en mere insisterende indsats at håndtere forældre og unge, som ikke umiddelbart kan nås gennem de eksisterende tilbud – og som ikke ønsker at samarbejde om løsningen af deres problemer.

En evaluering i 2007 viste, at muligheden for forældreplæg blev anvendt sjældent og kun af få kommuner. Evalueringen gav dog et indtryk af, at forældreplæg er et virkningsfuldt redskab. Derfor blev reglerne om for-

ældreplæg skærpet i 2009 for at sikre, at kommunerne anvender forældreplæg mere aktivt i indsatsen over for udsatte børn og unge og deres forældre. Kommunerne skal nu træffe afgørelse om forældreplæg, hvis forældremyndighedsindehaveren ikke lever op til sit forældreansvar, og dette medfører, at barnets eller den unges udvikling er i fare. Kommunen er også forpligtet til i nærmere angivne situationer at pålægge unge i alderen 12-17 år at tage imod et relevant tilbud eller at udføre konkrete handlepligter.

En nyere evaluering fra 2011 viser imidlertid, at sagsbehandlerne ikke har tilstrækkeligt kendskab til de muligheder, forældre- og ungepålæg giver. Sagsbehandlerne er bl.a. usikre på de formelle krav, kommunen skal overholde, når den giver et påbud. Sagsbehandlerne er ligeledes usikre på det faglige skøn, der er forbundet med at vurdere, hvor relevant og anvendeligt et pålæg vil være. Endelig ses også en usikkerhed i forhold til, hvordan kommunen følger op på et påbud og finder ud af, om forældre og børn efterlever det.

Formålet med denne pjece er at give et overblik over reglerne om forældre- og ungepålæg. For en uddybende gennemgang af reglerne henvises til "Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier" – vejledning nr. 3 til serviceloven fra 2013.

Indholdsfortegnelse

Hvad er forældre- og ungepålæg?	4
Hvem er målgruppen?	4
Betingelser for forældreplæg	5
Opgaver eller pligter i et forældreplæg	6
Betingelser for ungepålæg	7
Opgaver eller pligter i et ungepålæg	7
Krav til afgørelsen	8
Bortfald af pålæg	8
Hvis et pålæg ikke bliver efterlevet	8
Om ledsagende forældreplæg	9
Lovgrundlag	10

Hvad er forældre- og ungepålæg?

Et *forældre-pålæg* er et specificeret, fremadrettet krav fra kommunen om en eller flere konkrete opgaver og pligter, som forældremyndighedsindehaveren skal påtage sig. Kommunen stiller altså krav om, at forældrene deltager aktivt i deres barns opdragelse og udvikling samt i løsningen af barnets eller den unges vanskeligheder.

Et *ungepålæg* har til formål at få barnet eller den unge ind i en positiv udvikling og samtidig tydeliggøre over for den unge, at kommunen i den forbindelse stiller krav til den pågældende. Et ungepålæg skal altid indgå i en fremadrettet indsats, som har til hensigt at ændre barnets eller den unges adfærd. Pålægget skal derfor ikke anvendes som en straf med bagudrettet perspektiv.

Kommunen kan træffe afgørelser om ungepålæg uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren. Det skal dog altid først vurderes, om en frivillig løsning er mulig. Det samme gælder for afgørelser om forældre-pålæg. Bestemmelserne om forældre- og ungepålæg skal ses i sammenhæng med servicelovens øvrige forebyggende foranstaltninger og den samlede indsats i forhold til det enkelte barn eller den enkelte unge og dennes familie.

Afgørelser om forældre- og ungepålæg giver kommunen mulighed for samtidig at træffe afgørelse om visse foranstaltninger uden forældremyndighedsindehaverens samtykke. Det kan gøres, hvis kommunen vurderer, at selve formålet med foranstaltningen kan opnås trods det manglende samtykke. Det kan fx være i situationer, hvor kommunen vurderer, at et forældre-pålæg er relevant, om end ikke tilstrækkeligt til at løse barnets eller den unges problemer.

Hvem er målgruppen?

Målgruppen for *forældre-pålæg* er de forældre, der faktisk er i stand til at påtage sig deres ansvar som forældre, men som af forskellige årsager ikke vil eller ikke har intentioner om at gøre det. Forældre, der fx er udviklingshæmmede eller psykisk syge, er som udgangspunkt ikke omfattet af målgruppen, da de pga. deres nedsatte funktionsevne ikke kan forventes til enhver tid at opfylde deres forældreforpligtelser.

Forældre-pålæg kan kun anvendes over for forældremyndighedsindehaveren. Hvis forældrene har fælles forældremyndighed, skal kommunen træffe afgørelsen i forhold til begge forældre. Har barnet eller den unge fast ophold hos andre end forældremyndighedsindehaveren, kan kommunen ikke anvende forældre-pålæg.

Målgruppen for *ungepålæg* er børn og unge i alderen 12-17 år, der har adfærdsmæssige problemer eller udviser negativ adfærd af en sådan karakter, at barnets eller den unges udvikling er i fare. Et ungepålæg forudsætter, at kommunen har vurderet, at barnet eller den unge grundlæggende er i stand til at bidrage til og tage ansvar for sin egen udvikling. Børn og unge, der er udviklingshæmmede eller psykisk syge, vil derfor som udgangspunkt ikke være omfattet af målgruppen, da de ikke kan forventes at kunne tage det fulde ansvar for egen udvikling.

Betingelser for forældre-pålæg

Der er en række betingelser, der skal være opfyldt, før kommunen kan benytte forældre-pålæg. Det er en forudsætning, at:

- der er risiko for, at barnets eller den unges udvikling er i fare, og at risikoen skyldes, at forældremyndighedsindehaveren ikke lever op til sit ansvar
- at forældremyndighedsindehaveren vurderes at være i stand til at løfte forældreansvaret
- der skal være udarbejdet en børnefaglig undersøgelse, som viser, at der er behov for at iværksætte en foranstaltning

Det er desuden en betingelse, at der foreligger oplysninger om enten:

- ulovligt skolefravær eller manglende opfyldelse af undervisningspligten
- kriminalitet af et vist omfang eller en vis grovhed
- alvorlige adfærds- eller tilpasningsproblemer hos barnet eller den unge eller
- manglende samarbejdsvilje hos forældremyndighedsindehaveren om løsning af barnets eller den unges problemer

Opgaver eller pligter i et forældrepålæg

De pålagte opgaver eller pligter i forældrepålægget skal bidrage til en løsning af barnets eller den unges problemer. Det er en konkret vurdering fra sag til sag, hvilke handlepligter der er bedst egnede til at løse problemerne.

Afgrænsninger i kommunens mulighed for pålæg:

- pålægget skal være egnet til at bidrage til løsning af problemerne i den konkrete sag
- efterlevelse af pålægget skal være realistisk for forældrene
- der skal være et rimeligt forhold mellem, hvor indgribende pålægget er, og hvor omfattende problemet er
- forældrene kan alene blive pålagt handlinger, der ligger inden for rammerne af ansvarlig forældremyndighedsudøvelse
- forældrepålægget skal være sagligt velbegrundet og medvirke til at give barnet eller den unge samme udviklingsmuligheder som andre børn
- pålæggets indhold skal fastlægges, så forældrene har mulighed for at opfylde deres øvrige forpligtelser, fx

i forhold til familiens øvrige børn, uddannelse eller arbejde

Forældrene kan fx blive pålagt at:

- sørge for, at barnet eller den unge kommer i skole eller daginstitution
- deltage i forældremøder og konsultationer vedrørende barnet eller den unges skolegang
- følge barnet eller den unge til bestemte fritidsaktiviteter
- sikre, at barnet eller den unge er hjemme på et bestemt tidspunkt
- deltage i et forældreprogram
- deltage i møder med relevante myndigheder om løsningen af barnets eller den unges problemer

Listen er kun vejledende, da det ikke er muligt at forudse hvilke tiltag, der kan være egnede til at løse de konkrete problemer i en sag.

Betingelser for ungepålæg

Der er en række betingelser, som skal være til stede, hvis kommunen skal anvende et ungepålæg. Mindst én af fire nedenstående problemstillinger skal være opfyldt:

- ulovligt skolefravær eller manglende opfyldelse af undervisningspligten
- kriminalitet af et vist omfang eller en vis grovhed
- alvorlige adfærds- eller tilpasningsproblemer eller
- barnet eller den unge nægter at samarbejde om løsningen af problemerne

Et eller flere af disse forhold fører ikke automatisk til et ungepålæg. Det skal på baggrund af en børnefaglig undersøgelse vurderes, om de konkrete forhold udgør en trussel for barnets eller den unges udvikling. Herudover skal:

- barnet eller den unge være i stand til at bidrage til eller tage ansvar for sin egen udvikling og
- pålægget være egnet til at bidrage til løsningen af barnets eller den unges problemer

Opgaver eller pligter i et ungepålæg

Afgrænsninger i kommunens mulighed for pålæg:

- pålægget skal være egnet til at bidrage til en løsning af problemerne
- handlepligterne skal være realistiske at efterleve for barnet eller den unge
- pålæggets indhold skal stå i rimeligt forhold til formålet med pålægget og de problemer, der søges løst
- pålægget skal være sagligt velbegrundet og ligge inden for formålet i serviceloven

Barnet eller den unge kan fx blive pålagt at:

- møde i skole
- være hjemme på et bestemt tidspunkt
- deltage i oprydning efter hærværk eller lignende
- tage imod et klubtilbud
- deltage i et relevant socialpædagogisk behandlingstilbud, hvor der fx er behov for en samlet indsats i familien
- tage imod en kontaktperson

Listen er kun vejledende, da det ikke er muligt at forudse, hvilke tiltag der kan være egnede til at løse de konkrete problemer i en sag.

Krav til afgørelsen om pålæg

Det er vigtigt, at både forældrene og barnet eller den unge præcist ved, hvad kommunen har truffet afgørelse om. Afgørelser om forældre- og ungepålæg skal altid være skriftlige. Pålægget skal være klart formuleret, så det er tydeligt for forældrene og barnet eller den unge, hvad de skal gøre for at efterleve pålægget – og hvornår et pålæg bliver anset for ikke at være efterlevet.

Kommunen skal oplyse forældrene om, at det er en betingelse for at modtage børnefamilieydelse, og for, at det pågældende barn eller den pågældende unge medregnes ved beregningen af boligstøtten, at de overholder pålægget.

Alle afgørelser om forældre- og ungepålæg skal indeholde en klagevejledning. Vejledningen skal angive klageinstans, klagefrist og fremgangsmåde ved indgivelse af en klage.

En afgørelse om forældre- eller ungepålæg bliver truffet for en afgrænset periode af højst 12 måneders varighed. Pålægget kan forlænges med højst 6 måneder ad gangen. Der er ikke fastsat en grænse for, hvor mange gange et forældre- eller ungepålæg kan forlænges.

Bortfald af pålæg

Kommunen skal træffe afgørelse om bortfald af forældre- og ungepålæg i de tilfælde, hvor forholdet, der lå til grund for pålægget, ikke længere er til stede, eller hvis pålægget ikke længere er egnet til at løse barnets eller den unges problemer. Kommunen kan træffe afgørelsen om bortfald af egen drift eller efter henvendelse fra forældrene. Kommunen er forpligtet til at træffe afgørelse om bortfald, hvis den bliver opmærksom på, at grundlaget har ændret sig.

Hvis et pålæg ikke bliver efterlevet

Forældre pålæg

Kommunen er forpligtet til at holde øje med, om pålægget bliver efterlevet. Konstaterer kommunen, at forældre pålægget ikke bliver efterlevet, skal kommunen træffe en afgørelse om manglende efterlevelse. Der skal ligge klare informationer til grund for kommunens konstatering af manglende efterlevelse. Det er desuden en forudsætning, at den manglende efterlevelse ikke er begrundet i undskyldelige forhold eller omstændigheder.

En afgørelse om manglende efterlevelse medfører et stop for udbetaling af børnefamilieydelse, og at det pågældende barn eller den pågældende unge ikke medregnes ved beregning af boligstøtten. Afgørelsen træffes med virkning for det næstkommende kvartal.

Afgørelser om manglende efterlevelse skal være skriftlige, begrundes og indeholde en klagevejledning. Forældremyndighedsindehaveren kan klage over afgørelsen til Ankestyrelsen.

Unge pålæg

Bliver et ungepålæg ikke efterlevet, er det ikke forbundet med egentlige sanktioner. Hvis ungepålægget ikke er tilstrækkeligt, eller det ikke overholdes af barnet eller den unge, skal kommunen vurdere, om der er grundlag for at iværksætte andre foranstaltninger.

Anbringelse uden samtykke vil kunne komme på tale, da manglende efterlevelse af et ungepålæg kan medføre en forværring af barnets eller den unges situation. En afgørelse om anbringelse uden samtykke forudsætter en konkret vurdering af, om anbringelsesgrundlaget er opfyldt.

Om ledsagende forældre pålæg

Kommunen kan som led i en afgørelse om ungepålæg træffe afgørelse om et ledsagende forældre pålæg. Formålet med et ledsagende forældre pålæg er at sikre forældrenes aktive opbakning til barnets eller den unges efterlevelse af et ungepålæg. Det er en betingelse for kommunens afgørelse om et ledsagende forældre pålæg, at betingelserne for anvendelse af forældre pålæg er opfyldt.

Der gælder de samme regler for et ledsagende forældre pålæg som for andre forældre pålæg. Manglende efterlevelse af et ledsagende forældre pålæg medfører derfor også stop for udbetaling af børnefamilieydelse, og at det pågældende barn eller den pågældende unge ikke medregnes ved beregning af boligstøtten.

I de tilfælde, hvor forældrene overholder deres forældre pålæg, men barnet eller den unge ikke efterlever et ungepålæg, kan kommunen ikke træffe afgørelse om manglende efterlevelse af forældre pålægget.

Lovgrundlag

Bekendtgørelse af lov om social service

Lovbekendtgørelse nr. 810 af 19. juli 2012

Forældrepålæg

§ 57 a. Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om at meddele forældremyndighedsindehaveren et forældrepålæg, jf. stk. 3, når der er risiko for, at et barns eller en ungs udvikling er i fare, og det vurderes at bero på, at forældremyndighedsindehaveren ikke lever op til sit forældreansvar.

Stk. 2. Meddelelse af et forældrepålæg forudsætter, at der foreligger oplysninger om,

- 1) at barnet eller den unge har ulovligt skolefravær, eller at undervisningspligten i øvrigt ikke opfyldes,
- 2) at barnet eller den unge har begået kriminalitet af et vist omfang eller en vis grovhed,
- 3) at barnet eller den unge har alvorlige adfærds- eller tilpasningsproblemer, eller
- 4) at forældremyndighedsindehaveren nægter at samarbejde med de relevante myndigheder om løsningen af barnets eller den unges problemer.

Stk. 3. Et forældrepålæg angiver en eller flere konkrete handlepligter for forældremyndighedsindehaveren, som skal være egnede til at bidrage til en løsning af barnets eller den unges problemer, og som står i rimeligt forhold til formålet. Det kan herunder fastsættes, at forældremyndighedsindehaveren skal

- 1) sikre barnets eller den unges fremmøde i skolen ved personligt at følge barnet eller den unge i skole,
- 2) deltage i forældremøder og konsultationer vedrørende barnets eller den unges skolegang,
- 3) sikre barnets eller den unges deltagelse i konkrete fritidsaktiviteter ved at følge barnet eller den unge til det pågældende sted,
- 4) sikre, at barnet eller den unge er hjemme på et nærmere fastsat tidspunkt,
- 5) deltage i et af kommunen tilbudt forældreprogram eller

6) deltage i møder med relevante myndigheder om løsningen af barnets eller den unges problemer.

Stk. 4. Hvis der er truffet afgørelse om forældrepålæg efter stk. 1, kan kommunalbestyrelsen træffe afgørelse efter § 52, stk. 1, om at iværksætte foranstaltninger efter § 52, stk. 3, nr. 1, 2, 3, 6 og 9, selv om forældremyndighedsindehaveren ikke ønsker foranstaltningen iværksat, når det vurderes, at formålet med foranstaltningen vil kunne opnås uanset det manglende samtykke.

Stk. 5. Afgørelsen om forældrepålæg træffes for en afgrænset periode af højst 12 måneders varighed. Forældrepålægget kan forlænges med højst 6 måneder ad gangen.

Stk. 6. Kommunalbestyrelsen skal oplyse forældremyndighedsindehaveren om, at overholdelse af pålægget er en betingelse for at modtage børne- og ungeydelsen, jf. lov om en børne- og ungeydelse, og for, at det pågældende barn eller den pågældende unge medregnes ved beregningen af boligstøtten, jf. lov om individuel boligstøtte.

Stk. 7. Hvis kommunen vurderer, at den, der er meddelt et forældrepålæg efter stk. 1, ikke efterlever pålægget, og at den manglende efterlevelse ikke beror på undskyldelige omstændigheder, skal kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om dette. Afgørelsen er gældende for ét kvartal.

Stk. 8. Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om bortfald af pålægget, hvis kommunalbestyrelsen vurderer,

- 1) at forholdet, der lå bag pålægget, ikke længere eksisterer, eller
- 2) at forældrepålægget ikke længere er egnet til at løse barnets eller den unges problemer.

Ungepålæg

§ 57 b. Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om at meddele et barn eller en ung i alderen 12-17 år et ungepålæg, når barnet eller den unge har adfærdsproblemer eller udviser negativ adfærd af en sådan karakter, at der er risiko for, at barnets eller den unges udvikling er i fare, og når det vurderes, at et frivilligt samarbejde med barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaveren om støtte efter § 52, stk. 3, ikke er tilstrækkeligt til at afhjælpe barnets eller den unges problemer. Afgørelsen om ungepålæg kan træffes uden forældremyndighedsindehaverens samtykke.

Stk. 2. Meddelelse af et ungepålæg forudsætter, at der foreligger oplysninger om, at barnet eller den unge

- 1) har ulovligt skolefravær, eller at undervisningspligten i øvrigt ikke opfyldes,
- 2) har begået kriminalitet af et vist omfang eller en vis grovhed,
- 3) har alvorlige adfærds- eller tilpasningsproblemer eller
- 4) nægter at samarbejde med de relevante myndigheder om løsningen af barnets eller den unges problemer.

Stk. 3. Et ungepålæg skal angive en eller flere konkrete handlepligter for barnet eller den unge, som vurderes at være egnede til at bidrage til en løsning af barnets eller den unges problemer, og som står i rimeligt forhold til formålet. Det kan herunder fastsættes, at barnet eller den unge skal

1) modtage en eller flere foranstaltninger efter § 52, stk. 3, nr. 1, 3, 6, 8 eller 9,

2) være hjemme på et nærmere fastsat tidspunkt eller

3) bidrage til at genoprette forrettet skade.

Stk. 4. Hvis der er truffet afgørelse om ungepålæg efter § 52, stk. 1, om at iværksætte foranstaltninger efter § 52, stk. 3, nr. 1, 3, 6, 8 eller 9, selv om forældremyndighedsindehaveren ikke ønsker foranstaltningen iværksat, når det vurderes, at formålet med foranstaltningen vil kunne opnås uanset det manglende samtykke.

Stk. 5. § 57 a, stk. 5 og 8, finder tilsvarende anvendelse på ungepålægget efter stk. 1.

Stk. 6. Kommunalbestyrelsen skal ved afgørelse om ungepålæg efter stk. 1 overveje, om der samtidig bør træffes afgørelse om forældrepålæg efter § 57 a.

Stk. 7. Politiet kan yde bistand til kommunen ved udøvelsen af beføjelser efter § 64, stk. 2, når disse beføjelser udøves i forbindelse med en afgørelse om ungepålæg.

Stk. 8. Social- og integrationsministeren kan efter forhandling med justitsministeren fastsætte nærmere regler om politiets bistand til kommunerne i forbindelse med gennemførelse af ungepålæg.

Styrk forældreansvaret for udsatte børn og unge - et overblik over reglerne om forældre- og ungepålæg

Forfatter: Ankestyrelsen

Udgiver: Socialstyrelsen og Ankestyrelsen

Udgave: 2. udgave, 1. oplag

Oplag: 1500

Udgivelsesår: 2013

Fotos: Socialstyrelsen, Colourbox

Layout: www.kreativgrafisk.dk

Ankestyrelsen

Ankestyrelsen

Amaliegade 25

Postboks 9080

1022 København K

Telefon: +45 33 41 12 00

Mail: ast@ast.dk

www.ankestyrelsen.dk

SOCIALSTYRELSEN

Socialstyrelsen

Edisonsvej 18

5000 Odense C

Tlf. +45 72 42 37 00

info@socialstyrelsen.dk

www.socialstyrelsen.dk